

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 18308
Tarih: 26.04.2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 26/04/2022 13:40
Sayı: E-120.10-1006323

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çocuk emeği sömürsüyle mücadelede “çocuğun yüksek yararının” odakta tutularak çocuk emeğinin istismarına son verilmesini, bugüne kadar çalışırken yaşamını yitiren ve yaralanan çocuklar için adaletin sağlanmasını, çocuk yoksulluğunu, ücretsiz aile işçiliğini ya da iş piyasasında ağır sömürüye maruz bırakılan çocukların üzerindeki sömürüyü köklü bir şekilde sonlandırılmasını sağlayacak denetimleri, önlemleri, gelir güvencesi mekanizmalarını, göçmen, sığınmacı, mülteci çocuklar da dahil olmak üzere tüm çocukların sosyal refahını artırıcı çözümleri ortaya koymak, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 17 inci, 29 uncu ve 30 uncu maddelerine konulan çekinceleri kaldırmak, imzalanan uluslararası sözleşmelere uymak ve sözleşmelerin uygulanması için gerekli düzenlemeleri yapmak amacıyla Anayasa’nın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederiz.

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ

İzmir Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Çocuk haklarının ihlal edildiği ve çocukların gelişimleri önündeki engellerin en önemli alanlardan birisi, çocuk işçiliğidir. Çocuk işçiliğinin temel sebepleri yoksulluk, ücretsiz ve kaliteli eğitime erişememe, göç, yetişkin aile bireylerinin işsizliği, denetim eksikliği, kayıt dışılık ve ucuz sermayenin ucuz iş gücü talepleri olmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü çocukların erken yaşlarda çalışma yaşamının ağır koşullarından uzak kalmaları amacıyla önemli standartlar geliştirmiş olmakla birlikte; Türkiye’de halen yüzbinlerce çocuğun emek sömürüsüne ve beraberinde çalışma yaşamının ağır koşullarında sistematik olarak ihmal, istismar ve şiddete uğrayarak hayatını sürdürmek zorunda kaldığı gerçeği devam etmektedir.

ILO çocuk işçiliğini “çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksiltен, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verici işlerde istihdam edilmesi” olarak tanımlamış ve 14 yaş ile sınırlandırmıştır. Türkiye’nin 1993 yılında dahil olduğu Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Programı’na rağmen TÜİK’in ülkede yaşayan 2 milyona yakın 0-18 yaş grubundaki mülteci çocuğun ne kadarının çalışma hayatında bulunduğunu görmezden gelerek, Mevsimlik ve Tarım İşçiliğinin düştüğü Ekim-Aralık döneminde hazırladığı “2020 Çocuk İşgücü Araştırması’nda Türkiye’de 5- 17 yaş aralığında çalışan çocuk sayısının 720 bin olduğu açıklanmıştır. Ancak, Haziran 2021 tarihinde yayımlanan "Çocuk işçilik yasaklansın!" başlıklı İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi Raporuna göre ise Türkiye’de en az 2 milyon çocuk işçi bulunduğu, bu sayının ise yaz aylarında 5 milyona yaklaştığı belirtilmektedir.

Bu konuda bir önlem alınmadığı gibi çocuklara giderek daha çok güvencesiz ve kötü çalışma koşulları dayatılmakta, çocuk işçiliği giderek daha çok tehlikeli ve çok tehlikeli işlere kaymakta, çocuk iş cinayetleri artmaktadır. İŞİG Meclisi verilerine göre AKP’nin iktidara geldiği 2002 yılından beri iş cinayetlerinde en az 787 çocuk işçi yaşamını yitirirken, 2013-2021 arasında ölen 190 çocuğun 14 yaş altında olduğu belirtilmektedir. Yaşamını yitiren çocuk işçilerin 58’inin mülteci/göçmen çocukları olduğu, mülteci çocukların ölüm oranının bu denli yüksek olmasının hem çalışma koşulları bakımından çok daha tehlikeli işlerde çalışmak zorunda kaldıkları hem de çalışan mülteci çocuklara yönelik şiddetin ne denli büyük olduğunu göstermekte olduğu da ayrıca ifade edilmiştir.

Bir diğer husus ise; uluslararası standartlara göre Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimi olarak tarif edilen tarımsal faaliyetlerde görülen mevsimlik çocuk işçiliğidir. TÜİK’in “2020 Çocuk İşgücü Araştırması’nda dahi 5-17 yaş aralığında çocuk işçiliğinde yer alan 720 bin çocuğun yüzde 30.8 inin En Kötü Çalışma Biçimi olarak tanımlanan tarım sektöründe çalıştığı, çalışan çocukların yüzde 4.4 lük bir grubunun 5-11 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan Türkiye’de yasal kılıf altında “meşrulaştırılan”, çocuklara meslek edindirmeyi amaçladığı söylenen, denetim ve kontrolden uzak, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinden yoksun bir şekilde sürdürülen çıraklık ve stajyerlik de “mesleki eğitim” adıyla çocuk emeğini sömüren yaygın çalıştırma biçimine evrilmiştir.

Sonuç olarak, çocuk işçiliği her şeyden önce bir insan hakları ihlali olup devletin çocuk korumaya ilişkin politikalarının yetersizliğinin bir sonucu olduğu gibi sosyal ve ekonomik politikalarındaki adaletsizliğin de bir sonucudur.

Tüm bu verilerden hareketle, çocuk emeği sömürüsüyle mücadelede “çocuğun yüksek yararının” odakta tutularak göçmen/mülteci çocuklar da kapsayacak şekilde çocukların karşı karşıya bırakıldıkları hak ihlallerinin giderilmesi, yapısal sorunlara çözümler üretecek, çocuk işçiliği ve çocuk iş cinayetlerinin önlenmesine yönelik çalışmalar yapacak ve bugüne kadar çalışırken yaşamını yitiren ve yaralanan çocuk işçiler için adaletin sağlanması, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede Yer Alan Çekincelerin Kaldırılması ve Çocuk Bakanlığı kurulması amacıyla acilen bir araştırma komisyonunun gereği elzemdir.

GEREKÇE

Çocuk haklarının ihlal edildiği ve çocukların gelişimleri önündeki engellerin en önemli alanlardan birisi, çocuk işçiliğidir. Çocuk işçiliğinin temel sebepleri yoksulluk, ücretsiz ve kaliteli eğitime erişememe, göç, yetişkin aile bireylerinin işsizliği, denetim eksikliği, kayıt dışılık ve ucuz sermayenin ucuz iş gücü talepleri olmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü çocukların erken yaşlarda çalışma yaşamının ağır koşullarından uzak kalmaları amacıyla önemli standartlar geliştirmiş olmakla birlikte; Türkiye’de halen yüzbinlerce çocuğun emek sömürüsüne ve beraberinde çalışma yaşamının ağır koşullarında sistematik olarak ihmal, istismar ve şiddete uğrayarak hayatını sürdürmek zorunda kaldığı gerçeği devam etmektedir. Cezasızlık politikaları, yoksulluğu ortadan kaldırmak yerine yoksulluğu yöneten politikalarda ısrar edilmesi, sendika ve hak örgütlerinin taleplerinin göz ardı eden politikalar çocuk işçiliğinin beslendiği alanlar olmaktadır.

ILO çocuk işçiliğini “çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksilten, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verici işlerde istihdam edilmesi” olarak tanımlamış ve 14 yaş ile sınırlandırmıştır. Türkiye’nin 1993 yılında dahil olduğu Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Programı’na rağmen TÜİK’in ülkede yaşayan 2 milyona yakın 0-18 yaş grubundaki mülteci çocuğun ne kadarının çalışma hayatında bulunduğunu görmezden gelerek, Mevsimlik ve Tarım İşçiliğinin düştüğü Ekim-Aralık döneminde hazırladığı “2020 Çocuk İşgücü Araştırması’nda Türkiye’de 5- 17 yaş aralığında çalışan çocuk sayısının 720 bin olduğu açıklanmıştır. Ancak, Haziran 2021 tarihinde yayımlanan "Çocuk işçilik yasaklansın!" başlıklı İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi Raporuna göre ise Türkiye’de en az 2 milyon çocuk işçi bulunduğu, bu sayının ise yaz aylarında 5 milyona yaklaştığı belirtilmektedir.

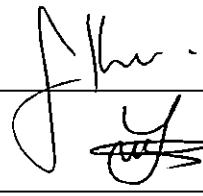
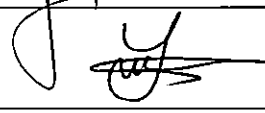
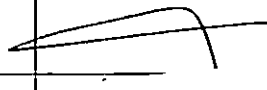
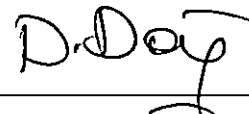
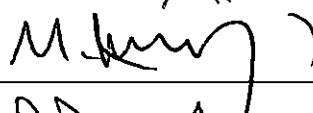
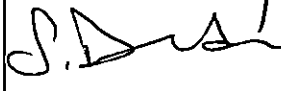
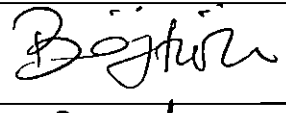
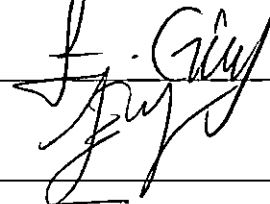
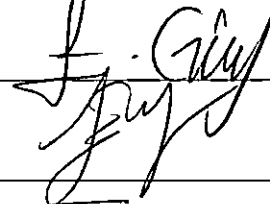
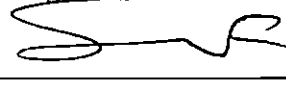
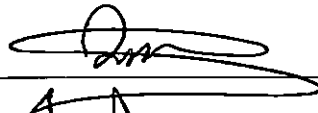
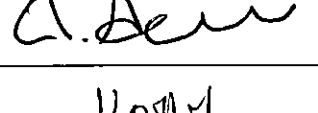
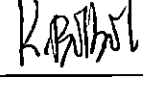
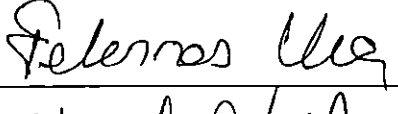
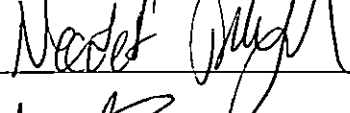
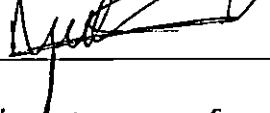
Bu konuda bir önlem alınmadığı gibi çocuklara giderek daha çok güvencesiz ve kötü çalışma koşulları dayatılmakta, çocuk işçiliği giderek daha çok tehlikeli ve çok tehlikeli işlere kaymakta, çocuk iş cinayetleri artmaktadır. İSİG Meclisi verilerine göre AKP’nin iktidara geldiği 2002 yılından beri iş cinayetlerinde en az 787 çocuk işçi yaşamını yitirirken, 2013-2021 arasında ölen 190 çocuğun 14 yaş altında olduğu belirtilmektedir. Türkiye’de çocuk işçiler işçi sınıfının bir parçası iken mülteci çocuklarda çocuk işçiliğinin bir parçası haline gelmiştir. İSİG Meclisi, yaşamını yitiren çocuk işçilerin 58’inin mülteci/göçmen çocukları olduğu, mülteci çocukların ölüm oranının bu denli yüksek olmasının hem çalışma koşulları bakımından çok daha tehlikeli işlerde çalışmak zorunda kaldıkları hem de çalışan mülteci çocuklara yönelik şiddetin ne denli büyük olduğunu göstermekte olduğu da ayrıca ifade edilmiştir.

Bir diğerk husus ise; uluslararası standartlara göre Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimi olarak tarif edilen tarımsal faaliyetlerde görülen mevsimlik çocuk işçiliğidir. Türkiye, taraf olduğı ILO Sözleşmeleri kapsamında hazırladığı Çocuk İşçiliğı ile Mücadele Ulusal Programında (2017-2023) Sokakta Çalışma, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalışma ve Tarımda Aile İşleri Dışında, Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma olmak üzere üç öncelikli alan belirlemiş ve 2023'e kadar bu alanlarda çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik taahhüt vermiştir. Ancak TÜİK'in "2020 Çocuk İşgücü Araştırması"nda dahi 5-17 yaş aralığında çocuk işçiliğinde yer alan 720 bin çocuğun yüzde 30.8 inin En Kötü Çalışma Biçimi olarak tanımlanan tarım sektöründe çalıştığı, çalışan çocukların yüzde 4.4 lük bir grubunun 5-11 yaş aralığında olduğı görülmektedir. Mevsimlik tarım işçilerinin çocukları 4-7 ay süre ile seyahat eden ebeveynlerine katılmakta, ailelerinin geçimlerine katkıda bulunmak için yaşlarına uygun olmayan işlerde günde 11 saat yakıcı güneş altında tarım ürünlerinin ekimi, çapası, sulaması, ilaçlaması ve hasadını yapmaktadırlar. Çoğunlukla temel altyapıdan yoksun geçici yerleşim alanlarında ve asgari standartların altındaki koşullarda yaşayan ailelerin çocukları okula düzenli devam edememekte, eğitimden geride kalmakta, okul terk riski ile karşılaşmaktadırlar.

Diğerk taraftan Türkiye'de yasal kılıf altında "meşrulaştırılan", çocuklara meslek edindirmeyi amaçladığı söylenen, denetim ve kontrolden uzak, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinden yoksun bir şekilde sürdürülen çıraklık ve stajyerlik de "mesleki eğitim" adıyla çocuk emeğini sömüren yaygın çalıştırma biçimine evrilmiştir. Çıraklık ve stajyerlik yapan çocuklar çoğı zaman yetişkinlerle aynı iş yaptırılarak çalışmaya mecbur bırakılmakta, kimi zaman da kamuoyu vicdanını yaralayan Burak Oğraş'ın staj yaptığı otelde ölü bulunmasında olduğı gibi yaşamlarını yitirmektedirler.

Sonuç olarak, çocuk işçiliğı her şeyden önce bir insan hakları ihlali olup devletin çocuk korumaya ilişkin politikalarının yetersizliğinin bir sonucu olduğı gibi sosyal ve ekonomik politikalarındaki adaletsizliğin de bir sonucudur.

Tüm bu verilerden hareketle, çocuk emeğı sömürüsüyle mücadelede "çocuğun yüksek yararının" odakta tutularak göçmen/mülteci çocuklar da kapsayacak şekilde çocukların karşı karşıya bırakıldıkları hak ihlallerinin giderilmesi, yapısal sorunlara çözümler üretecek, çocuk işçiliğı ve çocuk iş cinayetlerinin önlenmesine yönelik çalışmalar yapacak ve bugüne kadar çalışırken yaşamını yitiren ve yaralanan çocuk işçiler için adaletin sağlanması, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede Yer Alan Çekincelerin Kaldırılması ve Çocuk Bakanlığı kurulması amacıyla acilen bir araştırma komisyonunun gereğı elzemdir.

1	FATMA KURTULAN	MERSİN	
2	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
3	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
5	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
6	MURAT SARISAÇ	VAN	
7	SAİT DEDE	HAKKARİ	
8	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
9	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	
10	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
11	OYA ERSOY	İSTANBUL	
12	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
13	PERO DUNDAR	MARDİN	
14	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	
15	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
16	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
17	FELEKNAS UCA	BATMAN	
18	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
20	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	